

Miks me räägime toiduraiskamisest?

Kersti Aro, Eesti Maaülikooli maamajanduse ökonoomika õppetooli analüütik

Tartu, 23. november 2023

Mõisted

Toit - töödeldud, osaliselt töödeldud või töötlemata aine või toode, mis on mõeldud inimestele tarvitamiseks või mille puhul põhjendatult eeldatakse, et seda tarvitavad inimesed. Mõistega „toit“ hõlmatakse joogid, närimiskumm ja muud ained, kaasa arvatud vesi, mis on tahtlikult lülitatud toidu koostisesse tootmise, valmistamise või töötlemise ajal.

Allikas: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002

Toidujäätmed – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklis 2 määratletud toit, mis on muutunud jäätmeteks. Toidujäätmed hõlmab nii toidukadu kui ka söögiks kõlbmatuid toidu osasid.

Allikas: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) nr 2018/851

Toidukadu - mis tahes algselt inimestele tarbimiseks mõeldud toit, mis on toidutarneaahelast või kodumajapidamistes majanduslikel või esteetilistel põhjustel või säilimistähtaja ületamise tõttu eemaldatud. Toidukadu on kõik toidu koostisosad, mida oleks saanud varem tarvitades või teistmoodi säilitades või käideldes veel süüa.

Allikas: Keskkonnaministeerium. 2021. Toidujäätmete tekke vältimise kava.

Kestliku arengu eesmärk 12.3

Vähendada 2030. aastaks jaekaubanduse ja tarbijate tekitatud toidujäätmeid poole võrra elaniku kohta. Vähendada toidukadu kogu toidutarneahelas, kaasa arvatud saagikoristusjärgsed kaod.

HIGH-INCOME COUNTRIES

LEAVE A **LARGER ENVIRONMENTAL FOOTPRINT** COMPARED TO

LOW-INCOME COUNTRIES

MATERIAL FOOTPRINT PER CAPITA IN HIGH-INCOME COUNTRIES IS

10 TIMES THAT OF LOW-INCOME COUNTRIES

SUSTAINABILITY
PATHWAY

62 COUNTRIES + EU
— INTRODUCED —

485 POLICIES

FOR SUSTAINABLE
CONSUMPTION AND
PRODUCTION SHIFTS
(2019-2022)

DESPITE CALLS FOR

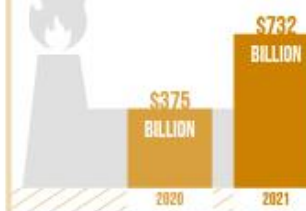
A PHASE-OUT

FOSSIL FUEL SUBSIDIES

RETURN AND NEARLY

DOUBLED, TRIGGERED

BY GLOBAL CRISES

ON AVERAGE,
EACH PERSON
WASTES

120
KILOGRAMS

OF FOOD PER YEAR

COMPANY
SUSTAINABILITY
REPORTING HAS **TRIPLED**
SINCE 2016

Brüssel, 11.12.2019
COM(2019) 640 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

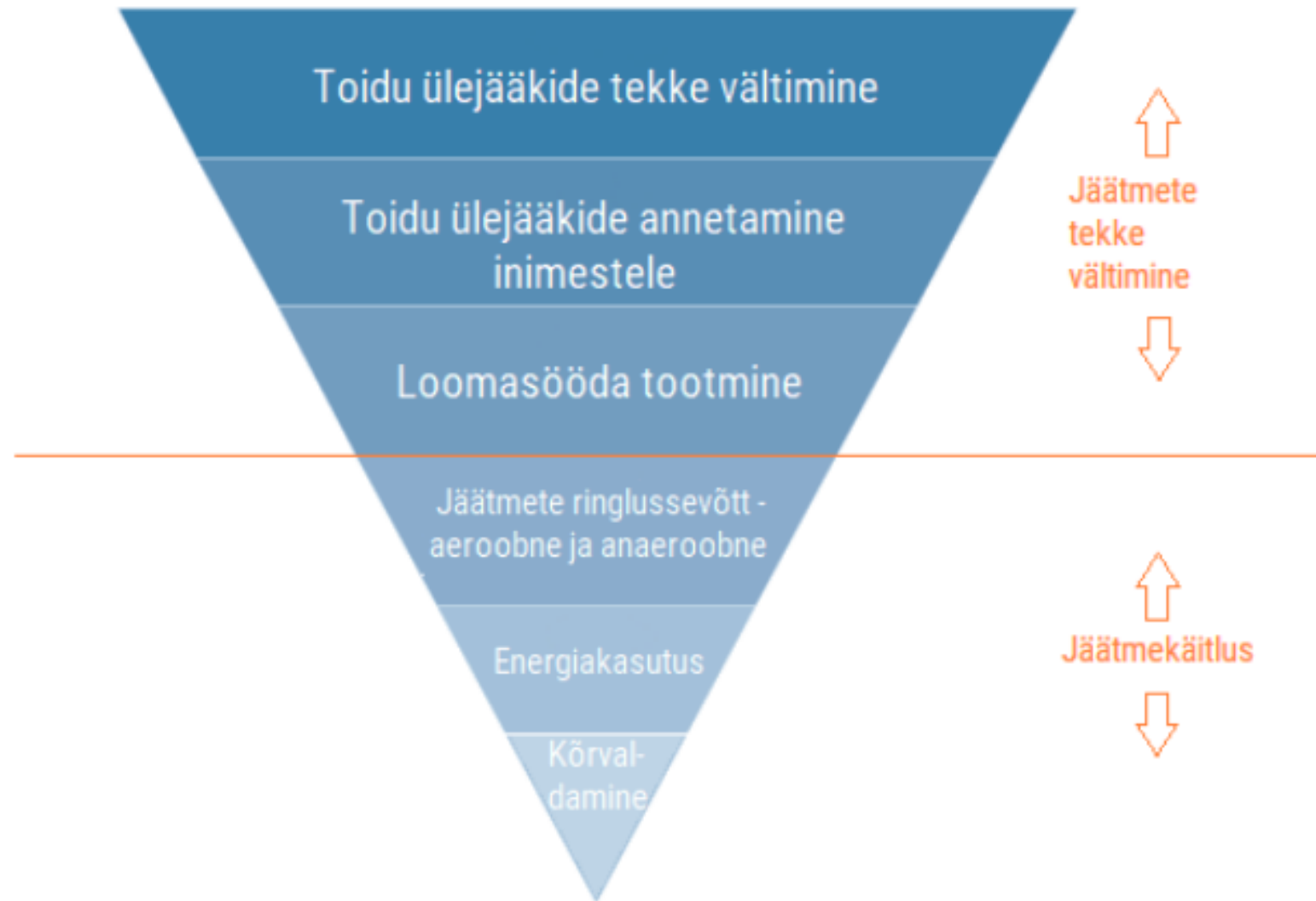
Euroopa roheline kokkulepe

ET

ET

- Strateegia „Talust taldrikule“
- Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030

Toidujäätmete hierarhia

Riigi jäätmekava 2022–2028 (eelnõu) lisa 8.1

Toidujäätmete tekke vältimise kava tegevused

Tegevus 5. Stiimulite loomine ettevõtetele toidujäätmete tekke vältimiseks. Sisu: Soovitatakse kaaluda ka võimalust lisada jäätmetekke vältimisega seotud eesmärgid lepingutingimustesse (nt koolide või haiglate toitlustusteenuse lepingud).

Tegevus 9. Toitumisharjumuste muutmisesse ja toidujäätmete tekke vältimise teemadesse EL koolikava programmi rakendamise kaudu panustamine. Sisu: Leida võimalused koolikava kaudu enam panustada toitumisharjumuste ja toidujäätmete tekke vältimise alase teadlikkuse tõstmisesse.

Tegevus 22. Toitlustusasutuste seas teadlikkuse tõstmine toidujäätmete tekke vältimisest. Sisu: Koostöös tippkokkadega ja arvestades seejuures toiduohutusega töötada välja säästliku toitlustamise koolitused/juhendmaterjalid eri tüüpi toitlustusasutuste kokkadele.

Tegevus 23. Haridusasutuste teadlikkuse ja haridusasutuste kaudu teadlikkuse tõstmine toidujäätmete tekke vältimisest. Sisu: Haridusasutustele ja haridusasutuste toitlustajatele levitada SEI Tallinnaga koostatud juhendit. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga leida viisid, kuidas koolides, sealhulgas kutsekoolides rohkem teemat avada ja õppetöösse integreerida, töötada välja materjalid koolidele, sealhulgas kutsekoolidele ja lasteaedadele. Innustada õpilasi läbi konkursside ja kampaaniate kaasa mõtlema ja oma ettepanekuid esitama toidujäätmete tekke vähendamiseks.

TOIDUJÄÄTMETE JA TOIDUKAO vältimine ja vähendamine KOOLIDES

JUHENDMATERJAL

Juhendmaterjali eesmärk on tõsta õpilaste, koolitoitlustajate ja koolisööklate töötajate teadlikkust toidujäätmete ja toidukao vältimise ja vähendamise võimalustest, mis aitab neid suunata toidujäätmete teket vähendama.

Sisukord

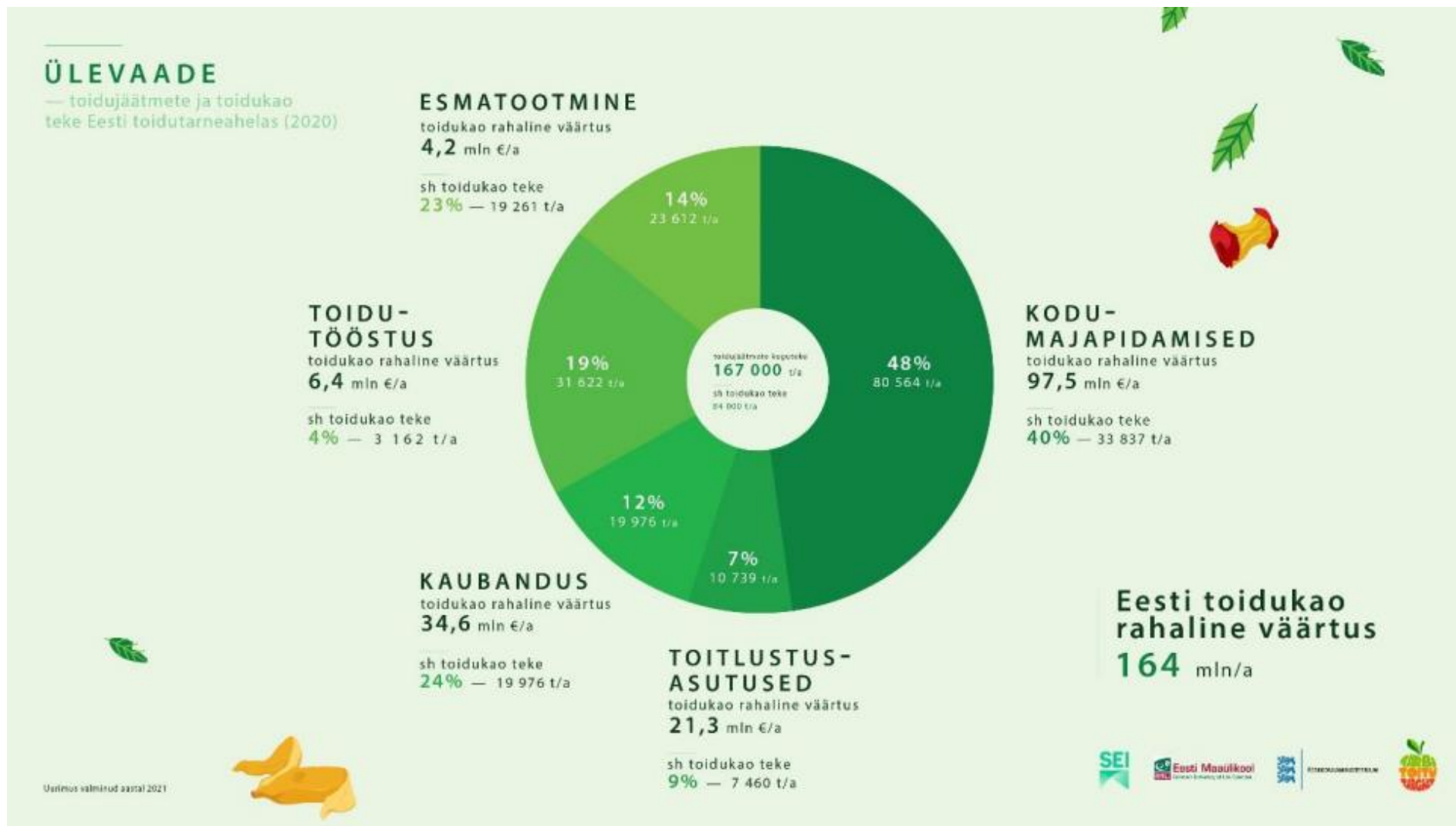
1. Ülevaade toidujäätmete tekkimise kohta Eesti koolides	3
2. Juhised koolitoitlustajate ja koolisööklate töötajatele	4
Üldised ettepanekud	4
Kuidas vähendada taldrikutele jäetava toidu hulka?	4
Mida teha, kui toitu on liiga palju valmistatud?	5
Kuidas vältida toiduainete riknemist?	5
3. Juhised õpetajatele	6
4. Juhised õpilastele	7
5. Juhised koolidele	8
Üldised ettepanekud	8
Kuidas korraldada hankeid selliselt, et toidujäätmeid tekiks vähem	9
6. Häid näiteid, kuidas erinevad koolid on vähendanud toidujäätmete teket	10

Juhendmaterjali valmis Stockholmis Keskkonnaineteadus Tallinna Keskuse (SEI Tallinn) ja Keskkonnaministeeriumi koostöös. Juhendmaterjali loomist toetas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Materjali on koostatud muuhulgas "Kokkame koost" kampaania jooksul kogutud laste ja koolikokkade kogemused ja tagasiside. Lisainfo toiduraiskamise vältimise kohta leiab ka kodulehelt tarbitoitutargalt.ee.

Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas (2020)

Allikas: Piirsalu, E, Moora, H, Väli, K, Aro, K, Värnik, R, Lillemets, J, 2021. Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas. SEI Tallinn. (<https://envir.ee/media/1164/download>)

TOITLUSTUS

— toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toitlustusasutustes

TOITLUSTUS- ETTEVÕTTED

toidujäätmete teke
8087,99 t/a

sh toidukao teke
66% — 5365,64 t/a

HARIDUS- ASUTUSED

toidujäätmete teke
2362,36 t/a

sh toidukao teke
76% — 1862,08 t/a

TERVISHOIU- ASUTUSED

toidujäätmete teke
288,32 t/a

sh toidukao teke
81% — 232,11 t/a

KOKKU

toidujäätmete teke
10738,67 t/a

sh toidukao teke
69% — 7459,83 t/a

PÕHJUSED

- 53%** — taldrikule jäetud toit
- 26%** — toiduvalmistamisel tekkivad mittesöödavad toidujäätmed
- 18%** — toitu valmistati liiga palju
- 3%** — riknenud või rikutud toit

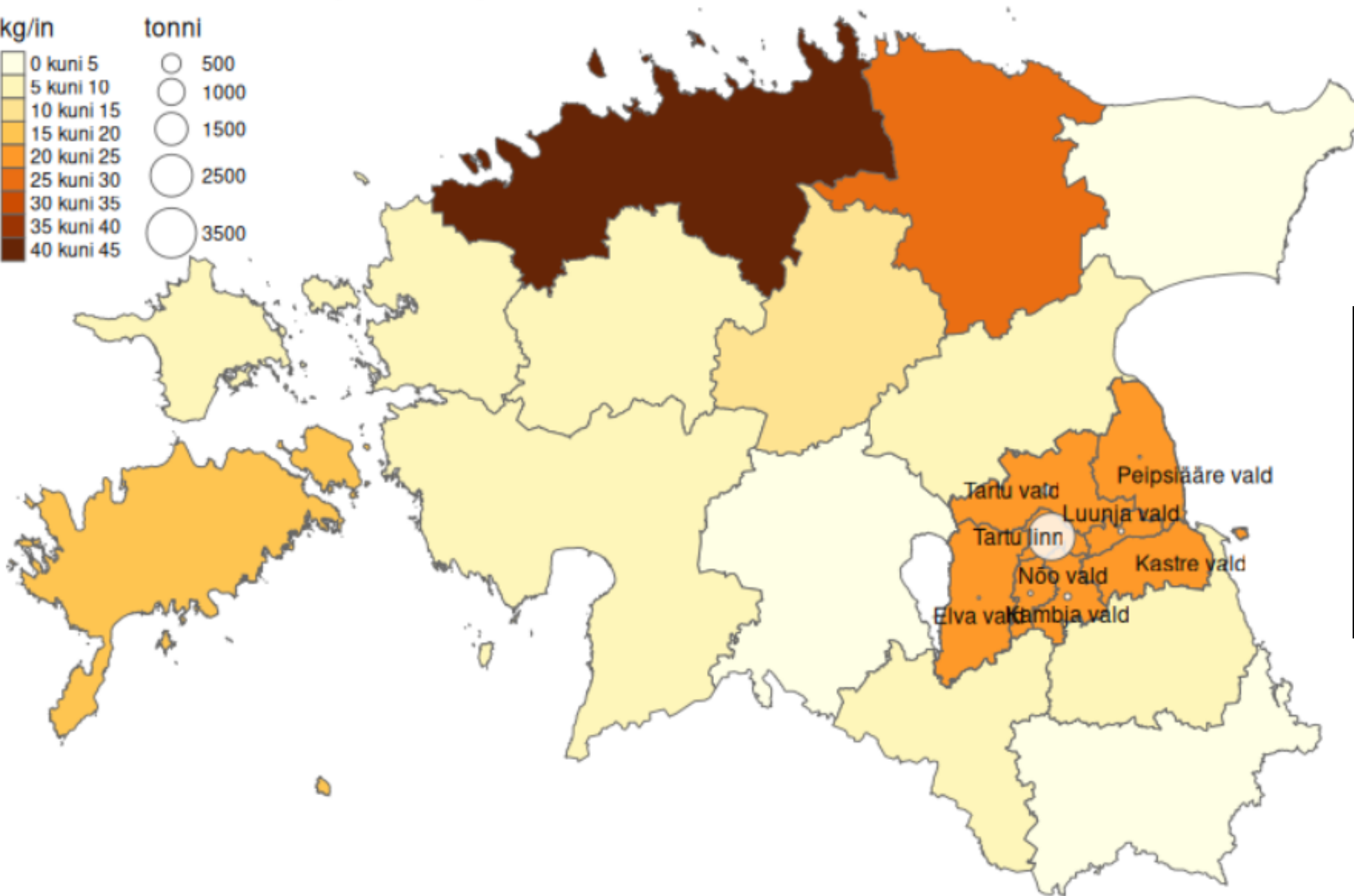
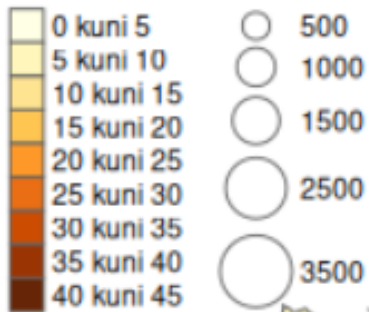
KÕRGLAMINISTRIUM

Biologunevate kõõgi- ja sööklajajäätmete koguteke 2022. aastal

kg/in

tonni

	Tonni
Elva vald	13,6
Kambja vald	72,4
Kastre vald	5,3
Luunja vald	53,2
Nõo vald	33,4
Peipsiääre vald	13,8
Tartu linn	3161,4
Tartu vald	148,3

Eesti Maaülikool

Aitäh!

kersti.aro@emu.ee

Maaülikool sotsiaalmeedias:

